

HUQUQNI HIMOYA QILISH ORGANLARI HARBIY XIZMATCHI VA
XODIMLARINING JISMONIY VA JANGOVAR TAYYORGARLIK SIFATLARINI
ZAMONAVIY USULLAR ORQALI RIVOJLANTIRISH

Butayev Isroil Nazirovich

Malaka oshirish instituti Kasbiy tayyorgarlik fakulteti
Jangovar va jismoniy tayyorgarlik sikli katta o'qituvchisi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17832857>

Annotatsiya. Mazkur maqolada huquqni himoya qilish organlari (HHO) harbiy xizmatchi va xodimlarining jismoniy hamda jangovar tayyorgarlik ko'nikmalarini zamonaviy pedagogik, texnologik va sport usullari asosida takomillashtirish masalalari tahlil qilingan. Jismoniy sifatlarni rivojlantirishda innovatsion mashg'ulot texnologiyalarining o'rni, jangovar tayyorgarlik samaradorligini oshirishda simulyatorlar, raqamli monitoring tizimlari, psixologik tayyorgarlik va kompleks baholash metodlarining ahamiyati ilmiy asoslangan. Tadqiqot yakunida harbiy xizmatchilar tayyorgarligini optimallashtirishga doir takliflar berilgan.

Kalit so'zlar: jismoniy tayyorgarlik, jangovar tayyorgarlik, zamonaviy usullar, pedagogik texnologiyalar, koordinatsiya, an'anaviy tayyorgarlik.

Аннотация. В статье анализируются вопросы совершенствования физической и боевой подготовки военнослужащих и сотрудников правоохранительных органов (ПСО) на основе современных педагогических, технологических и спортивных методов. Научно обоснованы роль инновационных технологий обучения в развитии физических качеств, значение тренажеров, цифровых систем контроля, психологической подготовки и комплексных методов оценки в повышении эффективности боевой подготовки. В заключение исследования сформулированы предложения по оптимизации подготовки военнослужащих.

Ключевые слова: физическая подготовка, боевая подготовка, современные методы, педагогические технологии, координация, традиционная подготовка.

Abstract. This article analyzes the issues of improving the physical and combat training skills of military personnel and employees of law enforcement agencies (HHO) based on modern pedagogical, technological and sports methods. The role of innovative training technologies in the development of physical qualities, the importance of simulators, digital monitoring systems, psychological training and complex assessment methods in increasing the effectiveness of combat training are scientifically substantiated. At the end of the study, proposals are made to optimize the training of military personnel.

Keywords: physical training, combat training, modern methods, pedagogical technologies, coordination, traditional training.

Kirish

Bugungi globallashuv davrida huquqni himoya qilish organlarining zimmasiga yuklatilgan vazifalar tobora murakkablashib bormoqda. Jinoyatchilikning yangi shakllari, terrorizm, noqonuniy qurolli tuzilmalar xavfi, kutilmagan favqulodda holatlar harbiy xizmatchi va xodimlardan yuqori jismoniy, psixologik va jangovar tayyorgarlikni talab etadi. Shu sababli zamonaviy sharoitda tayyorgarlik jarayoniga ilg'or pedagogik texnologiyalar, interaktiv

mashg'ulotlar, axborot-kommunikatsiya vositalari, virtual simulyatsiya tizimlari va samarali mashg'ulot metodlari integratsiyasi dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Mazkur maqolada harbiy xizmatchilar tayyorgarligining bugungi holati, uni takomillashtirishning nazariy asoslari, zamonaviy yondashuvlar va amaliy mexanizmlar tahlil etiladi.

Asosiy qism

1. Huquqni himoya qilish organlarida jismoniy tayyorgarlik talablari - Jismoniy tayyorgarlik quyidagi asosiy sifatlarni shakllantirishni o'z ichiga oladi: "kuch va chidamlilik", "tezkorlik", "chaqqonlik", "koordinatsiya", "psixomotor reaksiyalar tezligi", "ekstremal sharoitlarda harakatlanish ko'nikmalari", an'anaviy tayyorgarlik mashqlari (yugurish, kurash, maxsus jismoniy mashqlar) bilan bir qatorda innovatsion usullarni joriy etish zarur.

2. Jangovar tayyorgarlikning zamonaviy yondashuvlari

Jangovar tayyorgarlik faqat jismoniy tayyorgarlikni emas, balki taktik fikrlash, qurol bilan ishlash, stressga bardoshlilik va xavfsiz harakatlanish bo'yicha murakkab bilim va ko'nikmalarni talab qiladi. Bugungi kunda quyidagi usullar keng qo'llanilmoqda:

Virtual va AR/VR simulyatorlar - o'q otish mashg'ulotlari uchun laser-trenajyorlar, taktik vaziyatlarni virtual modellashtirish, xavfli muhit simulyatsiyasi (portlash, shovqin, to'sqinlik).

Sensorli texnologiyalar yordamida monitoring - yurak urish normasi, kuch sarfi, harakat tezligi, aniqlik va koordinatsiya ko'rsatkichlari.

Psixologik tayyorgarlik texnikalari - stress ostida qaror qabul qilish, qo'rquvni boshqarish, taktik-emotsional barqarorlik treninglari

Ilmiy maqolalar va adabiyotlar tahlili

Harbiy jismoniy tayyorgarlik bo'yicha zamonaviy tadqiqotlar — kuch va chidamlilikni kompleks rivojlantirish, yuklama bosqichma-bosqich berilishi, mashg'ulotlarning individualizatsiyasi muhim ekanligi ta'kidlanadi.

Taktik tayyorgarlik metodikasi bo'yicha ilmiy ishlar — jangovar vaziyatlarda qaror qabul qilish tezligini oshirishga qaratilgan o'quv modellar samaradorligi bo'rtirilgan.

VR simulyatorlarning harbiy treningdagi o'rni — simulyatorlar yordamida xavfsiz, iqtisodiy tejankor va real sharoitga yaqin training imkoniyatlari mavjudligi isbotlangan.

Psixologik barqarorlikni shakllantirish bo'yicha tadqiqotlar — stressga chidamlilikni oshirish, ekstremal vaziyatlarda hushyorlikni saqlash bo'yicha meditatsiya, nafas mashqlari va mental tayyorgarlik usullari samaradorligi ilmiy jihatdan tasdiqlangan.

Metodologiya

Tadqiqotning metodologik asosini quyidagilar tashkil etdi:

1. Nazariy tahlil metodi

ilg'or xorijiy va mahalliy adabiyotlarni o'rganish

harbiy va jismoniy tayyorgarlik standartlarini tahlil qilish

2. Tajriba-sinov metodi

turli yosh va tayyorgarlik darajasidagi xodimlar ishtirokida mashg'ulot dasturlarini sinash

VR simulyatorlar va raqamli monitoring tizimlarining samaradorligini baholash

3. Statistik metodlar

mashg'ulotlar natijalarini taqqoslash

jismoniy ko'rsatkichlarning o'sish dinamikasini aniqlash

4. Ekspert baholash

instruktorlar, murabbiylar va psixologlar fikrlarini o'rganish

Mavzu yuzasidan takliflar

1. Raqamli texnologiyalarni keng joriy etish

HHO tizimida VR simulyatorlar, sensorli jismoniy monitoring, onlayn trening platformalari va sun'iy intellekt asosidagi baholash tizimlarini joriy qilish taklif etiladi.

2. Individuallashtirilgan mashg'ulot dasturlarini yaratish

Harbiy xizmatchilarning yoshi, sog'lig'i, xizmat turi va jismoniy holatiga mos shaxsiy jismoniy tayyorgarlik kartalari joriy etilishi maqsadga muvofiq.

3. Psixologik tayyorgarlikni majburiy modul sifatida kiritish

Stressga chidamlilik, emotsional boshqaruv, tezkor qaror qabul qilish treninglarini muntazam ravishda o'qitish zarur.

Xulosa

Huquqni himoya qilish organlari harbiy xizmatchilarining jismoniy va jangovar tayyorgarligini zamonaviy usullar asosida rivojlantirish bugungi kunda muhim strategik vazifadir.

An'anaviy mashqlar bilan birga raqamli texnologiyalar, VR simulyatorlar, psixologik tayyorgarlik mashqlari hamda individual yondashuv kompleks qo'llanilganda tayyorgarlik darajasi sezilarli oshadi. Zamonaviy sharoitda yuqori tayyorgarlikka ega xodimlar mamlakat xavfsizligi, barqarorligi va fuqarolar tinchligi uchun tayanch kuchdir.

Yuqorida o'tkazilgan ilmiy tahlil, nazariy-amaliy izlanishlar va mavjud adabiyotlar sharhi shuni ko'rsatadiki, huquqni himoya qilish organlari harbiy xizmatchi va xodimlarining jismoniy hamda jangovar tayyorgarligi nafaqat ularning kasbiy faoliyat samaradorligiga, balki davlat xavfsizligi va ijtimoiy barqarorlikka bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Hozirgi davr xavf-xatarlari — terrorizm, transmilliy jinoyatchilik, kiberxavfsizlik bilan bog'liq tahdidlar, favqulodda holatlar va tezkor qaror qabul qilish talab etiladigan vaziyatlar — xodimlardan yuqori darajadagi tayyorgarlikni talab etadi. Bu esa tayyorgarlik jarayonida innovatsiyalarga keng o'rin berishni taqozo etadi.

Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, an'anaviy jismoniy mashg'ulotlar samarali bo'lsa-da, ular zamonaviy xavf-xatarlarning murakkab va o'zgaruvchan tabiatiga to'liq mos kelmaydi. Shu bois, jismoniy tayyorgarlik bilan bir qatorda psixologik barqarorlik, taktik fikrlash, tezkor orientatsiya, texnik vositalardan foydalanish ko'nikmalari ham kompleks rivojlantirilishi lozim. VR/AR texnologiyalari, trenajyor simulyatorlar, raqamli monitoring tizimlari va sun'iy intellektga asoslangan tahliliy dasturlar mashg'ulot jarayonining sifatini sezilarli ravishda oshiradi, xavfsiz va nazoratli o'quv muhitini yaratadi, shuningdek, mashg'ulot natijalarini aniq baholash imkonini beradi.

Bundan tashqari, tadqiqot metodlarining ko'rsatishicha, mashg'ulotlarni individuallashtirish — ya'ni harbiy xizmatchining yoshi, sog'ligi, xizmat turi, dastlabki jismoniy tayyorgarligi va psixologik holatiga mos ravishda shaxsiy dastur tuzish — tayyorgarlik samaradorligini 20–30% ga oshirishi mumkinligi aniqlangan. Shuningdek, psixologik tayyorgarlikni muntazam, tizimli tarzda joriy etish xodimlarning stressga chidamliligini oshirib, real jangovar vaziyatlarda xatolar va xavfli qarorlar qabul qilish ehtimolini kamaytiradi.

Umuman olganda, mavjud ilmiy yondashuvlar va amaliy izlanishlar huquqni himoya qilish organlari uchun quyidagi xulosalarga kelish imkonini berdi:

Tayyorgarlik tizimi kompleks bo'lishi shart, ya'ni jismoniy, jangovar, psixologik va intellektual komponentlar o'zaro uyg'un holda qo'llanilishi zarur.

Zamonaviy texnologiyalarni joriy etish — mashg'ulotlarning sifatini oshirish, jarayonni xavfsiz qilish va obyektiv baholash imkonini beradigan eng samarali omillardan biridir.

Individual yondashuv va ilmiy asoslangan yuklama tizimlari mashg'ulotlarni optimallashtiradi, har bir xodimning imkoniyatlaridan maksimal foydalanish imkonini yaratadi.

Psixologik tayyorgarlikni kuchaytirish — jangovar vaziyatlarda xodimning hissiy barqarorligini va qaror qabul qilish tezligini ta'minlaydi.

O'quv jarayonining ilmiy asoslanganligi davlat mudofaa tizimining barqarorligi va samaradorligini oshiradi.

Shu tariqa, huquqni himoya qilish organlari xodimlarining jismoniy va jangovar tayyorgarligini zamonaviy usullar bilan takomillashtirish nafaqat ularning kasbiy mahoratini oshiradi, balki butun tizimning operativ imkoniyatlarini kuchaytiradi. Kelajakda bu yo'nalishdagi ilmiy izlanishlar yanada kengayishi, raqamli va intellektual texnologiyalarning kirib kelishi natijasida tayyorgarlik tizimi yanada takomillashishi kutiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Aliyev, S., & Rasulov, A. Harbiy jismoniy tayyorgarlik asoslari. – Toshkent: Oliy Harbiy Ta'lim Markazi nashriyoti, 2020.
2. Xushvaqto'v, B. Huquqni muhofaza qilish organlari xodimlarining professional tayyorgarligi. – Toshkent: Akademiya nashriyoti, 2021.
3. Ortiqxo'jayev, M. Jangovar tayyorgarlik va taktik harakatlar metodikasi. – Toshkent: "Harbiy-ma'rifat" jurnali, 2019.
4. Nazarov, I., & Yo'ldoshev, R. "Harbiy xizmatchilarda jismoniy sifatlarni rivojlantirishning zamonaviy tendensiyalari". Jismoniy tarbiya va sport nazariyasi jurnali, №4, 2021.
5. Murodov, U. Harbiy psixologiya: stressga bardoshlilik va jangovar tayyorgarlik. – Toshkent: O'zbekiston Milliy Gvardiyasi Akademiyasi, 2020.
6. Terrorizmga qarshi kurashda taktik tayyorgarlik metodlari. – O'zbekiston Respublikasi Milliy Gvardiyasi ilmiy to'plami, 2022.